

ОЗ «Судововишнянський ЗЗСО І-ІІІ ступенів –ЗДО імені Т.Дмитрасевича»

Навчальна програма Українська мова 5-6 класи

(Створена за модельною програмою «Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В.,
Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

5-й клас

(140 год, 4 год на тиждень)

(Уроки узагальнення та систематизації знань, контрольні роботи проводяться за рахунок годин, указаних у таблиці)

З метою увиразнення ключових компетентностей уведено поняття наскрізних ліній: «Екологічна безпека і сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність».

Наскрізна лінія **«Екологічна безпека і сталий розвиток»(НЛ-1)** підсилює ключові компетентності, спрямовує діяльність учителя й учнів на формування соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, усвідомлення ідеї сталого розвитку як нового типу еколого-економічного зростання, що задовольняє потреби всіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відновлення природного середовища, готовності брати участь у розв'язанні питань довкілля та розвитку суспільства; конкретизує роботу зі збереження й захисту довкілля.

Наскрізна лінія **«Громадянська відповідальність»(НЛ-2)** забезпечує розвиток соціальної й громадянської компетентностей, розкриває суть поняття «відповідальний громадянин», визначає вектори його діяльності.

Реалізації здоров'язбережувальної ключової компетентності сприяє наскрізна лінія **«Здоров'я і безпека» (НЛ-3)**, орієнтуючи на формування учня як духовно, емоційно, соціально й фізично повноцінного громадянина, що дотримується здорового способу життя, активно долучається до облаштування безпечного для життя й діяльності середовища.

Метою наскрізної лінії **«Підприємливість і фінансова грамотність» (НЛ-4)** є навчання молодого покоління українців ощадливості, раціонального використання коштів, планування витрат, стимулювання лідерських ініціатив, прагнення успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	К-сть годин 140	Зміст навчального матеріалу		К-сть годин
		Мовна змістова лінія 117 год 115 (2 год – контр. Дикт) Резерв – 3 год	Види діяльності 20 год	
	4	Значення мови в житті людини й суспільства.		

		Українська мова — державна мова України		
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знаннєва складова</u> розуміє значення й роль мови в житті людини й суспільства; розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення. пояснює функції мови: комунікативну, мислетворчу, пізнавальну, об'єднувальну; знає і пояснює зміст 10-ї статті Конституції України; знає і розуміє значення української мови як державної в житті Української держави та її громадян. <u>Діяльнісна складова</u> порівнює мовні і немовні засоби спілкування, які люди використовують у повсякденному житті; визначає мову як основний засіб спілкування, формування думки й пізнання. <u>Ціннісна складова</u> усвідомлює права та мовні обов'язки учня як громадянина своєї держави; доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або		• Мова як основний засіб спілкування. Інші функції мови: формування думки, пізнавальна, об'єднувальна. • Мовні й немовні засоби спілкування, які люди використовують у повсякденному житті. • Значення української мови як державної в житті Української держави та її громадян. • Зміст статті 10 Конституції України.	Рекомендовані види роботи. • Міркування та відповіді на запитання за змістом висловлень відомих людей про значення мови в житті людини й суспільства (усно). Пп.1. Чому українською мовою варто пишатися? • Записування речень, висловлень. • Колективне складання ланцюжка-продовження твердження «Мова необхідна людям, щоб...» (наприклад, спілкуватися, формувати думки, пізнавати світ, передавати досвід, об'єднуватися в спільноту) Пп.2. Чи можна без мови побудувати собор, подолати стихійне лихо чи провести Олімпійські ігри? • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. Пп.3. Як за допомогою мови людина пізнає світ? Пп.4. Чому суспільству було б важко без мови? • Порівняння мовних і немовних (звукові і світлові сигнали, символіка, дорожні знаки тощо) засобів спілкування, які люди використовують у повсякденному житті • Пояснення функцій мови та змісту статті 10 Конституції України. Пп.5. Чому потрібно берегти українську мову?	

суперечливість почутої інформації; толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого; використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій обґрунтовує необхідність вільного володіння державною мовою (НЛ-2); робить висновки щодо того, як мають ставитися до державної мови громадяни України, для яких державна мова не є рідною (НЛ-2) .			Пп.6. Чи обов'язково знати мову того народу, серед якого живе?	
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знання складова</u> знає і пояснює зміст поняття мовлення, види мовленнєвої діяльності, спілкування усне й писемне, монолог, діалог, адресат мовлення; знає вимоги до мовлення, основні правила спілкування,		Мовленнєва лінія Теоретичний матеріал. • Загальне уявлення про мовлення як діяльність. • Види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), їхні особливості.	Рекомендовані види роботи. • Порівняння мовних і немовних (звукові і світлові сигнали, символіка, дорожні знаки тощо) засобів спілкування, які люди використовують у повсякденному житті. • Формулювання правил спілкування на основі прочитаних крилатих висловів. • Колективне складання словника найпоширеніших етикетних формул	

найпоширеніші етикетні формули. <u>Діяльнісна складова</u> читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; характеризує порушені в тексті проблеми; знаходить у тексті відому і нову інформацію; формулює тему та основну думку тексту; виокремлює в тексті мікротеми; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту; обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті; складає та оформлює діалоги в онлайн-середовищі відповідно до запропонованої ситуації спілкування, у вигляді телефонних розмов з метою уникнення небезпечного спілкування, за ілюстрацією чи коміксом.		- Різновиди мовленнєвого спілкування: усне й писемне, монологічне й діалогічне. - Мета спілкування та адресат мовлення. - Основні правила спілкування: ввічливість, привітність, доброзичливість, уважність до співрозмовника, стриманість, тактовність (практично).	(привітання, прощання, вибачення, висловлення вдячності та ін.). - Складання висловлення з урахуванням ситуації спілкування за ілюстрацією (або коміксом). - Розв’язання ситуаційних завдань, пов’язаних з неврахуванням умов спілкування. - Складання усного висловлення, пов’язаного з конкретною життєвою ситуацією. - Виконання проєкту (участь у теле- чи радіопередачі, інтерв’ю про значення української мови в житті нашого народу). Обов’язкові види роботи. 1. Складання та розігрування діалогів, зокрема: - в онлайн-середовищі відповідно до запропонованої ситуації спілкування, пов’язаної із життєвим досвідом учнів із використанням етикетних формул; - телефонних розмов, що передбачають уникання небажаного й небезпечного спілкування, протистояння маніпулятивним впливам; - за ілюстрацією (або коміксом). 2. Читання мовчки тексту, аналіз прочитаного, відповіді на запитання за змістом прочитаного та виконання тестових завдань.	2
--	--	--	---	----------

<u>Ціннісна складова</u> проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті (НЛ-4); висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дбаючи про безпеку (НЛ-4);; дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування.				
	3	Текст. Речення. Слово		
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знаннєва складова</u> знає і пояснює поняття <i>слово, речення, текст</i>; розуміє й пояснює відмінності між словом і реченням, реченням і текстом; знає вивчені правила написання слів, вимови їх, творення граматичних форм, конструю-вання речень, творення текстів; пояснює лексичне значення слів; наводить приклади слів – різних частин мови. <u>Діяльнісна складова</u>		• Текст. Заголовок тексту. • Поділ тексту на речення. • Інтонація речень, різних за метою висловлювання. • Слово як компонент речення. • Лексичне значення слова. • Слово як частина мови. Роль слів різних частин мови. Граматичні форми слів різних частин мови (практично).	Рекомендовані види роботи. • Тлумачення лексичного значення слова. • Добирання синонімів і антонімів. • Доповнення речень словами в правильних граматичних формах. • Обґрунтування ролі слів різних частин мови. • Визначення в слові орфограм, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Розв’язання ситуаційних завдань, пов’язаних із неправильним уживанням слів. • Робота зі словниками та довідковими джерелами. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. • Ігри зі словами (вікторини, кросворди, ребуси)	

виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (текст, речення, слово, форми слова); порівнює та зіставляє форми слова і спільнокореневі слова, речення і текст; вирізняє лексичні та граматичні помилки чужому мовленні, пояснює їх суть; урізноманітнює власне мовлення синонімами, працюючи із словниками та довідковими джерелами <u>Ціннісна складова</u> оцінює та обговорює зміст тексту; робить правильний вибір на користь добрих справ (НЛ -2); розуміє важливість рідного краю для кожної людини (НЛ -2); виявляє почуття гордості за свій народ (НЛ -2).				
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знаннєва складова</u> знає визначення тексту, називає основні ознаки його; розуміє відмінності тексту від висловлення;	1	<i>Мовленнєва лінія</i> Теоретичний матеріал. Текст. Змістова й композиційна єдність, зв'язність тексту. • Тема, основна думка тексту, мікротема, тематичне речення. • Простий план тексту.	Рекомендовані види роботи. • Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. • Добирання заголовка тексту. • Формулювання теми й основної думки тексту. • Визначення мікротем і тематичних речень.	

пояснює особливості будови тексту; знає особливості будови опису предмета. <u>Діяльнісна складова</u> вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту); вибірково переказує зміст почутого повідомлення; складає простий план почутого; передає зміст прочитаного тексту чи медіатексту за допомогою опису ілюстрації; визначає ключові слова в почутому повідомленні; визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті); формулює тему та основну думку тексту; виокремлює в тексті мікротеми; розрізняє тексти різних стилів і типів; складає та оформлює		• Будова тексту (зачин, основна частина, кінцівка). • Ключові слова в тексті. • Усна й письмова форми тексту (висловлення). • Типи мовлення: розповідь, опис, роздум. • Особливості будови опису предмет	• Колективне складання простого плану прослуханого або прочитаного тексту. • Визначення ключових слів у тексті. • Аналіз будови тексту, виділення зачину, основної частини та кінцівки. • Редагування речень, у яких допущено помилки у слововживанні. • Складання висловлення за поданими чи дібраними самостійно опорними словами. • Складання висловлення за коміксом (малюнком). • Усний опис малюнка, за допомогою якого можна проілюструвати прочитаний текст. • Мовленнєвий експеримент (наприклад, заміна іменників займенниками для уникнення небажаного повтору слів). • Складання висловлення з особовими займенниками з урахуванням змісту. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Зіставлення прочитаного із зображенням на малюнку (зокрема передавання емоцій людини в тексті та на малюнку). Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. Обов'язкові види роботи. 1. Усний вибірковий переказ художнього тексту, що містить опис предмета, за колективно складеним простим планом. Редагування переказу	1
--	--	--	--	---

власне висловлення, пов'язане з конкретною життєвою ситуацією, згідно з усталеними лексичними, граматичними, орфографічними нормами; вибірково переказує зміст тексту, що містить опис предмета за колективно складеним планом планом. <u>Ціннісна складова</u> висловлює свою позицію проти виявів несправедливості, жорстокості, агресії; усвідомлює • цінність власного життя і збереження здоров'я, прагнення бути фізично здоровою людиною (НЛ -3); • красу природи як унікальне явище та її значення в житті людини (НЛ -1); проектує свою діяльність як успішну в технологічному швидкозмінному середовищі (НЛ -4).				
	11	ЛЕКСИКОЛОГІЯ Групи слів за значенням		
Учень (учениця): <u>Знаннєва складова</u> знає, що вивчає лексикологія;		• Лексичне значення слова. • Однозначні й багатозначні слова	Мовна лінія Рекомендовані види роботи	

розуміє й витлумачує лексичне значення слів; зокрема синонімів та антонімів; наводить приклади слів, що належать до різних за значенням груп: синонімів, антонімів, омонімів; пояснює лексичні значення багатозначних слів, омонімів і паронімів з урахуванням контексту. <u>Діяльнісна складова</u> зіставляє лексичне та граматичне значення слова виокремлює та розрізняє пряме і переносне значення багатозначні слова, омоніми і багатозначні слова визначає в реченнях (текстах) і самостійно добирає синоніми, антоніми, використовує доцільно й правильно синоніми, антоніми в усному й писемному мовленні використовує синоніми як засіб зв'язку речень у тексті та для уникнення невиправданих повторів слів	(повторення). - Використання багатозначних слів у прямому й переносному значеннях (повторення). - Роль слів у переносному значенні в художньому стилі мовлення. - Синоніми (повторення і поглиблення). Синонімічний ряд. Роль синонімів у мовленні. Використання синонімів як засобу зв'язку речень у тексті та для уникнення невиправданих повторів слів. - Антоніми (повторення і поглиблення). Роль антонімів у мовленні. Антоніми в прислів'ях і приказках. - Омоніми (повторення і поглиблення). Розрізнення омонімів і багатозначних слів. Пп. 4. Чим омоніми відрізняються від багатозначних слів? - Пароніми. - Лексична помилка (практично). - Тлумачний словник, словники антонімів, синонімів, омонімів, паронімів (практично). Пп.2 . З якою метою укладають словники? Мовленнєва лінія Теоретичний матеріал - Особливості будови опису тварини.	- Тлумачення лексичного значення слова. Зіставлення лексичного та граматичного значення слова. - Лінгвістичне мінідослідження. - Тлумачення лексичних значень багатозначних слів, омонімів і паронімів з урахуванням контексту. - Добирання синонімів, антонімів. • Доповнення речень словами з урахуванням контексту. - Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із неправильним уживанням слів. - Робота зі словниками та іншими джерелами інформації. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. - Ігри зі словами (вікторини; наприклад, відгадування за лексичним значенням, добирання синонімів, антонімів тощо). Мовленнєва лінія Рекомендовані види роботи - Аудіювання і читання тексту, у якому використано слова, ужиті в переносному значенні. Пп.1. Чи може слово збагатитися новим лексичним значенням? Якщо так, то коли це відбувається? - Аналіз, оцінювання, інтерпретація тексту.
---	--	---

помічає та виправляє лексичні помилки у своєму мовленні. вирізняє лексичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть вказує на окремі особливості, щосприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; порівнює тексти щодо наявності в них слів у переносному значенні, синонімів, антонімів, омонімів, паронімів; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із тлумачним словником, а також словниками синонімів, антонімів, омонімів і паронімів та довідковими джерелами;			• Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Порівнювання текстів щодо наявності в них багатозначних слів, синонімії, антонімії. Пп. 3. <i>Як виникають переносні значення слів?</i> • Редагування речень і текстів (зокрема оголошень), у яких допущено лексичні помилки, з коментуванням. • Складання речень з опорними словами та Певного змісту (про державні символи). Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретно життєвою ситуацією. Пп. 5. <i>Чи може слово вилікувати людину? А поранити?</i> • Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. Пп. 6. <i>У чому сила слова?</i> • Складання і розігрування діалогу-розпитування про (правила користування смартфоном) з використанням синонімів, антонімів. • Складання і розігрування діалогу етикетного характеру з використанням синонімічних етикетних формул вітання, прохання, вдячності (у музеї, бібліотеці, магазині, спортзалі та ін.) з урахуванням віку та статусу. Обов'язкові види роботи 1. Докладний усний переказ розповідного тексту художнього стилю з елементами опису тварини, що містить синоніми та антоніми (за колективно складеним простим планом).	3
--	--	--	--	---

самостійно складає простий план почутого; переказує текст за самостійно складеним простим планом, використовуючи синоніми, антоніми; читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; формулює тему та основну думку тексту; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; використовує для розв'язання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними лексичними нормами; добирає доречні засоби мовної			2. Докладний письмовий переказ тексту розповідного характеру з елементами опису предмета (або тварини), що містить синоніми та антоніми (за самостійно складеним простим планом). Редагування переказу. 3. Аналіз письмового переказу.	
--	--	--	--	--

виразності для оформлення власного висловлення; створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; творчо використовує лексичні засоби, обираючи доречні нестандартні рішення; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання. <u>Ціннісна складова</u> висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; поважає національні символи (НЛ -2); усвідомлює й обговорює шляхи внесення елементів краси в усі сфери життя людини (НЛ -3);				
--	--	--	--	--

усвідомлює себе як невід’ємну частину природи (НЛ-1); прагне поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку (НЛ -4).				
	11	Будова слова. Орфографія.		
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знаннєва складова</u> знає значущі частини слова: корінь, суфікс, префікс, закінчення; наводить приклади різних форм слова та спільнокореневих слів; змінних та незмінних слів; пояснює правопис значущих частин слова правилами (у межах вивченого). <u>Діяльнісна складова</u> виділяє у слові корінь, суфікс, префікс, закінчення; розрізняє мовні одиниці різних рівнів: частини слова, слова, форми слова; порівнює та зіставляє форми слова і спільнокореневі слова; вирізняє спільнокореневі слова, форми слова у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й		• Основа слова й закінчення. Незмінні й змінні слова (повторення і поглиблення). Пп. 1. Для чого словам закінчення? Чи всі слова його мають? • Корінь слова. Спільнокореневі слова та форми слова (повторення і поглиблення). Пп. 2. Чи може існувати слово без кореня? Пп.3. Для чого словам різні форми? Пп.4. Чим спільнокореневі слова відрізняються від форм слова? • Спільнокореневі слова як засіб зв’язку речень у тексті. • Префікс і суфікс (повторення і поглиблення). • Суфікси та префікси, які надають словам емоційного забарвлення та виразності. Пп.5. Що спільного й відмінного між суфіксом і префіксом? Яка роль цих значущих частин слова?	Рекомендовані види роботи. • Добирання спільнокореневих слів, слів з певними префіксами та суфіксами, слів за схемами. • Виділення у слові значущих частин. • Лінгвістичне мінідослідження (наприклад: «Фемінітиви – це прекрасно», «Найуживаніші суфікси для творення фемінітивів»). • Визначення в реченнях (текстах) і добирання слів, що містять антонімічні префікси. • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання значущих частин слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Складання «хмари слів» до теми «Правопис префіксів». • Робота зі словником. • Ігри зі словами (наприклад, добирання слів, відгадування тощо).	

мовному оформленні власних висловлень; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; порівнює тексти щодо наявності в них спільнокореневих слів; знаходить у тексті відому і нову інформацію; розпізнає зменшено-пестливі слова; і слова зі значенням згрубілости чи збільшеності; ятки,обгрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті; створює речення –компліменти, тексти-розповіді, повідомлення на лінгвістичну тему, твір-опис тварини в художньому стилі (НЛ -4); складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними, орфографічними, стилістичними нормами; створює невеликі типові повідомлення, відеопам'ятки на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах (НЛ -4);		• Правопис значущих частин слова (повторення). • Написання префіксів пре-, при-, прі-. Мовленнєва лінія Теоретичний матеріал Особливості твору-опису тварини (предмета).	Рекомендовані види роботи • Аудіювання і читання текстів, що містять слова із суфіксами, які надають слову значень зменшуваності й пестливості. • Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту. • Порівнювання текстів щодо наявності в них спільнокореневих слів. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Редагування речень і текстів, що містять спільнокореневі слова й форми одного слова (з коментуванням). • Створення казки, текст якої містить слова, що надають слову значення збільшеності та згрубілости. • Складання мікротексту зі словами, що мають суфікси та префікси, які надають їм емоційного забарвлення і виразності. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. • Створення розповіді про відвідування зоопарку з використанням незмінних слів (назв тварин). • Складання речень-компліментів з використанням слів із префіксом пре - (наприклад, для привітання з днем народження).	
---	--	--	--	--

урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами. <u>Ціннісна складова</u> робить висновки щодо важливості бережливого ставлення до природи; усвідомлює взаємозв'язок власного здоров'я зі станом екології; висловлює своє ставлення до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій; відстоює свою позицію щодо вчинків і поведінки людей, які захищають свою країну, морально й матеріально підтримують інших, допомагають їм у біді;			• Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Усне повідомлення на лінгвістичну тему (наприклад, «Префікси-антоніми»). • Підготовка відеопам'ятки (постер, слайди, відеоролик) про написання префіксів. <i>Обов'язкові види роботи</i> 1. Написання твору-опису тварини (або предмета) з використанням слів із суфіксами та префіксами, що надають тексту емоційного забарвлення й виразності (у художньому стилі). Редагування твору-опису. 2. Аналіз письмового твору-опису	2
	17	ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ Звуки мови й звуки мовлення.		

		Позначення звуків мовлення на письмі. Склад. Наголос		
Учень (учениця): Знання складова <i>виокремлює</i> та <i>розрізняє</i> мовні одиниці різних рівнів: звуки, склади слова, слова; розрізняє голосні і приголосні звуки, приголосні тверді й м'які, дзвінки й глухі, шиплячі. <i>вирізняє</i> орфоепічні помилки у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; розрізняє тексти різних стилів і типів; Діяльнісна складова <i>порівнює та зістав'ляє</i> голосні та приголосні звуки, приголосні м'які та пом'якшені, дзвінки та глухі; <i>вичерпно</i> відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; <i>записує</i> власні міркування або інформацію з інших джерел; <i>створює</i> електронну мапу звуків української мови, діалоги, речення і мікротексти, що містять слова, у вимові яких трапляються помилки; текст, у якому всі слова починаються однаковою буквою;		Звуки мови і звуки мовлення. Відмінність їх від інших звуків, які створює людина (кашляння, свист), звуків природи, фізичних явищ тощо. - Голосні і приголосні звуки. - Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі, шиплячі (повторення). Напівпом'якшені (пом'якшені) приголосні. - Вимова звуків, які позначаємо буквами г і ґ. - Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт (абетка, азбука). Пп.4. Чи є в алфавіті букви, без яких можна обійтися? - Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї та щ (повторення). Пп.2. Чому в українській мові звуків більше, ніж букв? - Склад. - Основні правила переносу. - Наголос. Логічний наголос для виділення слів зі смисловим навантаженням. - Орфоепічний словник і словник наголосів. - Орфоепічна помилка (практично). Мовленнєва лінія Теоретичний матеріал - Особливості будови розповіді.	Рекомендовані види робіт - Записування слова фонетичною транскрипцією. - Визначення належності звуків до певної групи: голосних і приголосних, твердих і м'яких, дзвінких і глухих, шиплячих. - Фонетичний розбір слова. - Лінгвістичне мінідослідження. Пп.1 1. Чим звук відрізняється від букви? - Мовленнєвий експеримент (наприклад, зсув наголосу в слові). - Орфоепічний тренінг (удосконалення вимови звуків відповідно до правил орфоепії). - Визначення складів у слові. Перенесення слів із рядка в рядок. - Визначення наголосу в слові. - Використання логічного наголосу для виділення слів зі смисловим навантаженням. - Упорядкування за алфавітом прізвищ письменників (співаків, імен героїв улюблених мультфільмів та ін.). Пп.3. Навіщо потрібно знати алфавіт? - Виправлення орфоепічних помилок. - Складання електронної мапи (малюнка) звуків української мови. - Робота з орфоепічним словником і словником наголосів. - Ігри зі словами (вікторини).	

аудіоповідомлення для соцмереж про поширені помилки в наголошуванні слів; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами; Ціннісна складова висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; виявляє і відтворює прихований зміст повідомлення, розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту; (НЛ-4) аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом; (НЛ-2)			МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Рекомендовані види робіт • Виразне читання текстів з дотриманням правил орфоєпії. • Аналізування, оцінювання тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного та почутого. • Виявлення та аналіз орфоєпічних помилок (зокрема в наголошуванні слів, вимові шиплячих) у своєму мовленні та мовленні інших людей. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. • Складання та розігрування діалогів з використанням слів, у вимові яких часто трапляються помилки (черговий, новий, випадок, вимова, запитання, завдання, разом та ін.). • Запис аудіопривітання з дотриманням правил орфоєпії. • Складання речень і мікротекстів, що містять слова, у вимові яких трапляються помилки. • Підготовка аудіоповідомлення для соцмереж про поширені помилки в наголошуванні слів. • Складання тексту, у якому всі слова починаються однаковою буквою. Обов'язкові види робіт	
---	--	--	--	--

усвідомлює себе як невід'ємну частину природи;(НЛ-1)			1.Написання твору-розповіді на основі власного досвіду в художньому стилі (за планом). Редагування твору. 2. Аналіз твору-розповіді.	2
	18	ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ Вимова голосних і приголосних звуків. Чергування звуків. Правопис префіксів з- (зі-, с-), роз- (розі-), без-		
Учень (учениця): Знання складова визначає основні випадки чергування голосних і приголосних звуків; вимовляє звуки відповідно до орфоепічних норм; вирізняє уподібнення, спрощення, чергування звуків у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил порівнює тексти щодо наявності в них чергувань звуків, засобів милозвучності: уподібнення та спрощення; Діяльнісна складова		Вимова голосних звуків. Ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Позначення на письмі ненаголошених голосних [е], [и] в коренях слів (повторення і поглиблення). • Орфографічний словник. • Орфограма (практично). • Орфографічна помилка (практично). • Вимова приголосних звуків. • Уподібнення приголосних звуків. • Написання слів із сумнівними приголосними. • Вимова та правопис префіксів з- (зі-, с-), роз-(розі-), без-. • Спрощення в групах приголосних.	Рекомендовані види робіт • Записування слова фонетичною транскрипцією. • Розпізнавання в словах явищ уподібнення звуків, спрощення, чергування звуків. • Лінгвістичне мінідослідження. • Добирання слів з уподібненням звуків, спрощенням, чергуванням звуків. • Орфоепічний тренінг (удосконалення вимови звуків відповідно до правил орфоепії). Пп.3. Які українські слова «порушують» правила милозвучності? • Читання слів уголос із дотриманням норм орфоепії. • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Вибір прийменника, сполучника з дотриманням правил милозвучності. • Виявлення і виправлення орфоепічних помилок (з коментуванням і без).	

створює есе, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; проект на обрану мовознавчу тему; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; укладає пам'ятку щодо дотримання найпоширеніших чергувань приголосних звуків. знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; розпізнає наявні в почутому повідомленні факти, судження та аргументи; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; Ціннісна складова знаходить у тексті відому і нову	- Найпоширеніші випадки чергування голосних звуків (практично): [o] – [a], [e] – [i], [e] – [и]; [o], [e] з [i]; [и] – [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у кореняхслів. - Найпоширеніші випадки чергування приголосних звуків (практично): [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з'], [ц'], [с']; [д] – [дж]; [зд] – [ждж]. - Основні випадки чергування [у] – [в], [і] – [й]; уживання прийменника з і його варіантів із, зі (зо) (правила милозвучності). Пп.1. У чому полягає милозвучність української мови? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Теоретичний матеріал - Особливості складання есе.	- Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням слів. - Робота з орфографічним словником. - Ігри зі словами (вікторини). Пп.2. Як і коли орфографічний словник стає в пригоді? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Виразне читання текстів уголос із дотриманням правил орфоепії. - Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту. - Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. - Виявлення та аналіз орфоепічних помилок (зокрема у вимові дзвінких) у своєму мовленні та мовленні інших людей. - Складання речень з опорними словами та певного змісту. - Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. - Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. - Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. - Складання висловлення про дружбу чи людські чесноти з використанням слів, у яких відбувається спрощення (наприклад, щасливий, чесний, совісний, безкорисливий, заздрісний, улесливий).
---	--	---

інформацію; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; усвідомлює необхідність дотримуватися правил безпечної життєдіяльності; виявляє любов до культури свого народу, його традицій, звичаїв, обрядів (НЛ-2); дбає про збереження та примноження родинних цінностей, забезпечення єдності поколінь; розуміє значення краси, естетичної довершеності української мови, зокрема її милозвучності та мелодійності (НЛ-3); визначає спільне і різне в повідомленнях інших осіб (НЛ-4).			• Складання усного повідомлення про рослини символи українського народу з дотриманням правил уживання у – в, і – й(з обґрунтуванням свого вибору). • Укладання пам'ятки щодо дотримання найпоширеніших чергувань приголосних звуків. • Записування аудіоповідомлення для соцмереж зі зразками правильної вимови. • Виконання проекту (наприклад, підготовка й проведення мовознавчої вікторини на тему «Фонетика. Орфоепія» чи «Наголос у повсякденному житті»). Обов'язкові види робіт Написання есе про красу й милозвучність української мови (про транспорт майбутнього, воду в природі тощо). Редагування есе.	1
	14	ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ Уживання м'якого знака. Апостроф. Сполучення букв йо,ьо. Подвоєння букв		

Учень (учениця): <u>Знаннєва складова</u> знає, що вивчає фонетика, графіка, орфоепія, орфографія; знає українську абетку; розуміє та пояснює співвідношення між звуками й буквами; знає засоби милозвучності української мови; записує правильно слова з вивченими орфограмами; обґрунтовує написання слів відповідними орфографічними правилами; <u>Діяльнісна складова</u> розрізняє у словах тверді й м'які вимовляє звуки в словах відповідно до правил орфоепії; користується орфографічним словником помічає й виправляє орфоепічні й орфографічні помилки вказує на конструктивні думки, критично і толерантно ставлячись до різних поглядів наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з тексту для вираження власних поглядів, ідей, переконань	• Позначення м'якості приголосних на письмі. • Уживання м'якого знака (повторення і поглиблення). Пп1. Чи тільки м'яким знаком позначають м'якість приголосних на письмі? • Сполучення букв йо,ьо. • Апостроф (повторення і поглиблення). Пп2. Для чого в українській мові використовують м'який знак і апостроф? • Подвоєння букв на позначення збігу однакових приголосних. • Подвоєння букв на позначення подовжених приголосних. Пп3. Чим збіг приголосних відрізняється від подовження приголосних? Мовленнєва лінія • Особливості будови елементарного роздуму	Рекомендовані види роботи • Записування слова фонетичною транскрипцією. • Визначення належності звуків до групи твердих чи м'яких. • Орфоепічний тренінг (удосконалення вимови звуків відповідно до правил орфоепії). • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Складання і проведення словникових диктантів. • Лінгвістичне мінідослідження. • Складання «хмари слів» на вивчену орфограму. • Підготовка відеопам'ятки (постер, слайди, відеоролик,схема) для соцмереж про вживання апострофа чи м'якого знака. • Робота з орфографічним словником. Мовленнєва лінія Рекомендовані види роботи • Аналіз, оцінювання, тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Проговорювання скоромовок. • Висловлення міркувань щодо проблемних питань, пов'язаних з мовними явищами. • Складання висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією.
--	---	--

розрізняє тексти різних стилів і типів переказує докладно зміст тексту розповідного характеру, записує власні міркування або інформацію з інших джерел створює твір-роздум, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами; створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень Ціннісна складова усвідомлює важливість української мови як основи духовної культури., займає активну життєву позицію щодо природоохоронної діяльності, оздоровлення довкілля. обґрунтовує необхідність збереження та відновлення природного середовища (НЛ-1). робить висновки щодо необхідності дотримання			• Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Виконання проєку (наприклад, складання коміксу, казки, плакату, розроблення макету вебсторінки, презентації тощо на тему, пов'язану з фонетикою, орфоепією, орфографією). Обов'язкові види роботи 1. Докладний усний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами роздуму (запланом). 2. Написання твору-роздуму на тему, пов'язану із життєвим досвідом учнів, у художньому стилі за колективно складеним планом. Редагування твору-роздуму. 3. Аналіз письмового твору-роздуму.	3
--	--	--	---	---

здорового способу життя, занять фізкультурою (спортом)(НЛ-3), цінує співрозмовника, виявляє до нього увагу та повагу; визнає право кожного мати й вільно висловлювати власну думку; робить висновки щодо необхідності виявляти у спілкуванні делікатність, тактовність, уміти уникати конфліктів та домовлятися; усвідомлює потребу в дружбі, спілкуванні з однолітками; усвідомлює наслідки, що можуть бути спричинені непорозуміннями між людьми, обґрунтовує необхідність досягнення компромісу (НЛ-2).				
	10	ВІДОМОСТІ ІЗ СИНТАКСИСУ ТА ПУНКТУАЦІЇ Словосполучення і речення. Головні та другорядні члени речення		
<u>Учень (учениця):</u> Знання складова знає , що вивчає синтаксис і пунктуація; знає та формулює визначення словосполучення та речення;		• Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Пп1. Чи будь-які два слова утворюють словосполучення? Пп2. Чому підмет і присудок не можуть бути словосполученням?	Рекомендовані види роботи •Визначення головного й залежного слова в словосполученні. • Складання словосполучень за схемами. • Конструювання словосполучень з поданих слів з використанням і без використання прийменників.	

пояснює відмінність між словосполученням і реченням; наводить приклади словосполучень, речень, що належать до різних видів за метою висловлення та емоційним забарвленням знає головні члени речення; другорядні члени речення; формулює визначення підмета, присудка, додатка, означення, обставини; наводить приклади двоскладних й односкладних речень; Діяльнісна складова відрізняє словосполучення від слова й речення; визначає у словосполученні головне й залежне слова; складає словосполучення за схемою або з поданих слів, добирає до словосполучень синонімічні; визначає в тексті словосполучення; виправляє у своєму та чужому мовленні граматичні помилки, пояснює їх суть; розпізнає види речень за метою висловлення, інтонацією, емоційним забарвленням;	• Речення, його граматична основа (підмет і присудок). • Речення з одним головним членом (загальне ознайомлення). Пп3. Чому підмет і присудок названо головними членами речення, а інші – другорядними? Пп4. Який із членів речення, на вашу думку, є найголовнішим? Чи можемо ми обійтися хоча б без одного з них? • Види речень за метою висловлювання; за емоційним забарвленням: окличні і неокличні (повторення). Пп 5. Навіщо потрібні розділові знаки в кінці речення? • Пунктуаційна помилка та її умовне позначення (практично). • Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина.	• Виправлення типових (найбільш поширених) граматичних помилок у словосполученнях. • Групування словосполучень залежно від способу вираження головного слова. • Замінювання словосполучень синонімічними. • Розбір словосполучення як синтаксичної одиниці. • Визначення в реченні чи тексті вказаних синтаксичних одиниць. • Підкреслення членів речення. • Синтаксичний розбір речення. • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. • Лінгвістичне мінідослідження. • Відновлення прислів'їв, приказок з певної групи слів. • Виписування з довідникових джерел прислів'їв, приказок у формі спонукальних речень. • Визначення частин мови, якими виражено вказані члени речення. • Поширення речень додатками, означеннями, обставинами. Мовленнєва лінія Рекомендовані види роботи • Аналіз, оцінювання тексту, який містить вивчені синтаксичні одиниці. • Виразне читання речень відповідно до мети висловлення та інтонації.
--	--	--

перебудовує речення, змінюючи мету висловлення; визначає частини складного речення, що мають будову простих; правильно інтонує речення; розставляє та обґрунтовує розділові знаки в кінці речення; визначає в реченні головні і другорядні члени; здійснює синтаксичний розбір речення; помічає, виправляє та пояснює пунктуаційні помилки (у межах вивчених правил); порівнює та зіставляє односкладні та двоскладні речення; порівнює тексти щодо наявності в них поширених та непоширених односкладних речень; визначає ключові слова й словосполучення в почутому повідомленні; переказує текст за виписаними словосполученнями; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування;			• Заміна словосполучень синонімічними з метою посилення виразності й образності тексту. • Складання речень указанного виду та з визначеними синтаксичними одиницями (зокрема за схемами). • Перебудова речень (наприклад, розповідних на спонукальні або питальні). • Складання висловлення з використанням опорних словосполучень (наприклад: улюблені книжки, відповіді на запитання, запам'ятаю назавжди). • Добирання ключових слів (словосполучень) для опису пам'ятки архітектури. • Складання у формі спонукальних речень порад, яких мають дотримуватися п'ятикласники, і розміщення цих порад у соцмережах. • Моделювання життєвих ситуацій із використанням прислів'їв. • Створення тексту інформації для шкільного вебсайту або шкільної електронної газети про кумедну поведінку ваших домашніх улюбленців з використанням різних за метою висловлення речень. • Складання розповіді з використанням різних видів речень за метою висловлювання (орієнтовні теми: «Я – українець (українка)», «Ми відповідальні за майбутнє країни», «Ми – патріоти»). • Складання тексту вітальної листівки з використанням означень.	
--	--	--	---	--

дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів, формулює тему та основну думку тексту; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них визначає актуальність і несуперечливість тексту (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; записує власні міркування або інформацію з інших джерел створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними пунктуаційними нормами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень;			• Переказування тексту за виписаними словосполученнями. • Складання тексту (опису, роздуму) про природні явища з використанням епітетів. • Складання діалогу-розпитування «Як проїхати до центральної частини міста» (з використанням реплік-речень, які містять обставини). • Складання висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією, з вибором синтаксичних одиниць (зокрема з метою уникнення конфліктних ситуацій). • Усне висловлення-роздум з використанням визначених синтаксичних одиниць (наприклад, «Чому потрібно говорити правду?»). Обов'язкові види роботи Уроки розвитку мовлення 1. Написання твору-роздуму за колективно складеним планом у художньому стилі (орієнтовні теми: «Чому потрібно берегти природу», «Що може зробити мене щасливим», «Чому необхідно знати історію свого народу»). Редагування твору-роздуму. 2. Аналіз письмового твору-роздуму.	3
---	--	--	---	---

аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; критично мислить, аналізує моральні дилеми, виходячи з досвіду власного життя; висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом, зокрема навчанням, читацькою практикою; <u>Ціннісна складова</u> усвідомлює себе невід'ємною частиною природи (НЛ-1); виявляє почуття любові до батьків; цінує гідність, чесність, справедливість; поважає рідний край, народ, плекає українські національні цінності, усвідомлює потребу в спілкуванні з мистецтвом; готовий(-а) до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем (НЛ-2); уміє налагоджувати контакти з іншими особами (НЛ-4); доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або				
---	--	--	--	--

суперечливість почутої інформації (НЛІ-3).				
	21	ВІДОМОСТІ ІЗ СИНТАКСИСУ ТА ПУНКТУАЦІЇ Речення з однорідними членами. Звертання. Вставні слова та сполучення слів. Складне речення. Пряма мова. Діалог		
<u>Учень (учениця):</u> <u>Знання складова</u> знає і формулює визначення складного речення; пояснює роль однорідних членів речення, звертань, вставних слів (словосполучень, речень) у мовленні; формулює правила вживання розділових знаків у реченнях з однорідними членами, звертаннями та вставними словами (словосполученнями); записує правильно речення з прямою мовою в різних щодо слів автора позиціях; записує правильно текст, що містить діалог; пояснює відмінності між прямою та непрямою мовою;		- Речення з однорідними членами (без сполучників і з найбільш уживаними сполучниками). Кома між однорідними членами речення. Пп 1. Чи може один розділовий знак змінити зміст речення? Пп 2. Чи завжди перед сполучником і ставимокому? А перед сполучником але? Пп3. Чому слова письменник і поет не можуть бути однорідними? - Узагальнювальне слово в реченні з однорідними членами. Двокрапка перед однорідними членами речення після узагальнювального слова. - Тире перед узагальнювальним словом. - Звертання. Непоширені і поширені звертання. Розділові знаки для виділення звертань (повторення). Пп 4. Чому звертання не є членом речення?	Рекомендовані види роботи - Визначення в реченні чи тексті вказаних синтаксичних одиниць. - Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. - Підкреслення членів речення. - Синтаксичний розбір речення. - Лінгвістичне мінідослідження. - Замінювання вставних слів синонімічними. - Добирання сполучників для зв'язку частин складного речення. - Складання схеми речення з прямою мовою. <i>Мовленнєва лінія</i> Рекомендовані види роботи - Читання та аудіювання діалогів, а також текстів, які містять визначені синтаксичні одиниці.	

наводить приклади речень із прямою мовою. <u>Діяльнісна складова</u> виокремлює та розрізняє однорідні члени, звертання, вставні слова, слова автора й пряму мову в реченні з прямою мовою у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; розставляє розділові знаки між однорідними членами, при звертаннях і вставних словах, між частинами складного речення, при прямій мові, діалозі; складає речення за поданою схемою; доповнює речення однорідними членами, звертаннями, вставними словами; перебудовує складні речення на речення з прямою мовою; порівнює тексти щодо наявності в речень, ускладнених однорідними членами, звертаннями, вставними словами; стисло переказує зміст почутого повідомлення, підпорядковуючи намір висловлення темі та основній думці;		• Ознайомлення з найбільш уживаними вставними словами та сполученнями слів (практично). Виділення вставних слів на письмі комами. Пп 5. <i>Чи варто уникати вживання вставних слів і звертань?</i> • Складні речення з безсполучниковим і сполучниковим зв'язком. Кома між частинами складного речення. • Пряма мова. Діалог. Розділові знаки для оформлення прямої мови (зокрема діалогу).	• Відповіді на запитання за змістом прочитаного. • Складання речень з указаними синтаксичними одиницями, зокрема засхемами. • Складання речень за картиною з використанням визначених синтаксичних одиниць. • Перебудовування речень (наприклад, складних --на речення з прямою мовою). • Редагування речень, у яких допущено помилки у вживанні однорідних членів речення (з коментуванням). • Доповнення речень однорідними членами, звертаннями чи вставним словом. • Складання текстів з указаними синтаксичними одиницями. • Складання тексту вітальної листівки з нагоди Дня матері, Дня Землі тощо з використанням звертань. • Складання тексту-відповіді відповідно до запропонованої ситуації з використанням вставних слів. • Складання діалогів відповідно до запропонованої ситуації чи за фото з	
---	--	--	--	--

перефразовує репліки в діалозі визначає ключові слова в почутому повідомленні; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; пояснює функції основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (заголовка, змісту, анотації тощо); розрізняє складники структури тексту відповідно до його жанрово-родової належності та стилевих особливостей; використовує заголовок, зміст та анотацію для оптимізації роботи з текстом; формулює тему та основну думку тексту; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті; обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті;			використанням визначених синтаксичних одиниць. • Складання розповіді (легенди) про історію рідного міста (села) з використанням складних речень. • Складання розповіді «Мудрі батькові поради» («Улюблені пісні моєї мами», «Чого навчив мене мій тренер») з використанням речень, що містять пряму мову. • Інсценування байки, текст якої містить діалог. • Написання оповідання (казки) за поданим початком з використанням діалогу. • Стислий переказ змісту почутого повідомлення з підпорядкуванням наміру висловлення темі та основній думці. • Складання висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією, з вибором синтаксичних одиниць. • Створення тексту за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо). • Виконання проєкту (наприклад, складання плейлиста чи добірки пісень, у текстах яких є звертання або вставні слова; проведення гри	
---	--	--	--	--

визначає актуальність і несуперечливість тексту (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; створює текст за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо); записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними пунктуаційними нормами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил			«Найрозумніший»). Обов’язкові види роботи Уроки розвитку мовлення 1. Письмовий докладний переказ тексту розповідного характеру з елементами роздуму, що містить однорідні члени речення. Редагування тексту. 2. Аналіз письмового переказу. 3. Лист до рідної людини з використанням звертань і вставних слів. Редагування тексту.	3
---	--	--	--	---

аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір. <u>Ціннісна складова</u> усвідомлює цінність культурного та історичного надбання України; поважає право кожного мати й вільно висловлювати власну думку; виявляє повагу до співрозмовника (адресата листа) (НЛ-2); здатний(-а) до конструктивної взаємодії в колективі (НЛ-4); уміє уникати конфліктів та домовлятися (НЛ-3);				
	5	ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 5 КЛАСІ		
Учень (учениця): <u>Знаннєва складова</u>		Лексикологія.	Рекомендовані види роботи	

знає групи слів за значенням, будову слова, основні правила вимови та правопису слів, основні відомості із синтаксису та пунктуації; <u>Діяльнісна складова</u> тлумачить лексичне значення слова, добирає синоніми, антоніми; визначає в слові орфограми, обґрунтовує їх, правильно записує слова з вивченими орфограмами; доповнює речення словами відповідно до контексту⁴ здійснює фонетичний аналіз слова; розпізнає в словах різні фонетичні явища; здійснює синтаксичний розбір речення; визначає пунктограми, обґрунтовує їх, правильно записує речення з вивченими пунктограмами; правильно інтонує речення;		• Будова слова й орфографія. • Фонетика й графіка. Орфоепія та орфографія. • Синтаксис і пунктуація.	• Тлумачення лексичного значення ужитих у реченнях (текстах) слів. • Добирання синонімів, антонімів. • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Доповнення речень словами з урахуванням контексту. • Виділення у слові значущих частин. Розбір слова за будовою. • Записування слова фонетичною транскрипцією. Фонетичний розбір слова • Розпізнавання в словах явищ уподібнення звуків, спрощення, чергування звуків. • Визначення членів речення. • Синтаксичний розбір речення. • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень з вивченими пунктограмами. • Розпізнавання в текстах слів з указаними орфограмами, фонетичними явищами, різних за будовою, а також синтаксичних одиниць.	
---	--	--	---	--

аналізує та оцінює почутий чи прочитаний текст; знаходить, виправляє і коментує лексичні та граматичні помилки в словосполученнях, реченнях; застосовує здобуті знання, уміння, навички й досвід у нових навчальних та життєвих ситуаціях; визначає основну і другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в почутому повідомленні; обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення; формулює тему та основну думку тексту; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і			<i>Мовленнєва лінія</i> Рекомендовані види роботи • Читання вголос речень (текстів) з дотриманням правил вимови слів та інтонування речень. • Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Зіставлення прочитаного із зображенням на малюнку. • Складання речень вказаного виду чи з використанням визначених слів. • Редагування речень, словосполучень, у яких допущено лексичні чи граматичні помилки (з коментуванням). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Створення дописів-рекомендацій з культури мовлення для розміщення в соціальних мережах. • Складання текстів указаної тематики та з використанням визначених слів чи видів речень.	
---	--	--	---	--

жанрівзважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; <u>Ціннісна складова</u> поважає історію та культурне надбання українського народу, розуміє ментальність; допомагає людям, поважає їх (НЛ-2); позитивно сприймає світ (НЛ-3).				
---	--	--	--	--

6-й клас

(140 годин на рік; 4 години на тиждень)

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	К-сть годин 140	Зміст навчального матеріалу		К-сть годин
		Мовна змістова лінія 117 год 115 (2 год – контр. Дикт) Резерв – 2год	Види діяльності 21 год	
	1	ВСТУП		

		Краса та багатство української мови		
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знаннєва складова</u> знає і називає засоби увиразнення та збагачення словникового складу мови: фразеологізми, крилаті вислови, синоніми, різноманітні морфеми; розуміє зміст почутого повідомлення. <u>Діяльнісна складова</u> уважно слухає монологічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості текстів; • відтворює зміст почутого повідомлення; характеризує почуте повідомлення з погляду основних правил спілкування, дотримується їх; створює проекти з використанням самостійно підготовлених постерів, малюнків, слайдів; складає висловлення за коміксом (малюнком) з урахуванням ситуації		- Українська мова – милозвучна, мелодійна, співуча, дзвінка, барвиста. - Багатство української мови: словниковий склад, фразеологізми, крилаті вислови, синоніми, різноманітні суфікси й префікси, граматичні форми, синтаксичні синоніми (<i>стислий огляд</i>).	Рекомендовані види роботи. - Міркування та відповіді на запитання за змістом висловлень відомих людей про значення мови в житті людини й суспільства. Пп 1. Чому українську мову називають багатою скарбницею? Пп 2. Чому треба знати й берегти рідну мову? - Розповідь за запропонованою опорною схемою чи таблицею про багатство української мови. Пп 3. Які слова можна назвати мелодійними, ніжними, сердечними? Чи багато таких слів в українській мові? - Колективне «наповнення» запропонованого малюнка поетичними, мелодійними словами. - Виконання проекту (публічний виступ про красу й багатство української мови з використанням самостійно підготовлених постерів, малюнків, слайдів тощо). - Аналізування ситуації спілкування, визначення її складників. - Читання, аудіювання текстів, що належать до різних типів мовлення.	

спілкування; <u>Ціннісна складова</u> толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого.			● Аналізування прочитаного, відповіді на запитання за змістом прочитаного. ● Сприймання під час читання авторської оцінки інформації, прямо вираженої в тексті. Складання висловлення за коміксом (малюнком) з урахуванням ситуації спілкування.	
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знаннєва складова</u> знає і пояснює зміст понять мовлення, види мовленнєвої діяльності, спілкування усне й писемне, монолог, діалог, адресат мовлення; знає вимоги до мовлення, основні правила спілкування, найпоширеніші етикетні формули. Знає та називає стилі мовлення; <u>Діяльнісна складова</u> розрізняє тексти різних стилів і типів; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування;	1	<i>Мовленнєва лінія</i> Теоретичний матеріал. ● Мовлення та спілкування (повторення і поглиблення вивченого; практично): - види мовленнєвої діяльності; - загальне уявлення про ситуацію спілкування та її складники (адресат мовлення, адресант мовлення, тема й основна думка висловлення, мета й місце спілкування). Типи мовлення (повторення вивченого).	Обов'язкові види роботи. Складання та розігрування діалогів відповідно до запропонованої ситуації спілкування, зокрема: - етикетного характеру (вітання, знайомство, пропозиція допомоги) з використанням формул мовленнєвого етикету; - щодо безпеки спілкування телефоном та в соціальних мережах; - телефонних розмов, що передбачають уникання небажаного й небезпечного спілкування, протистояння маніпулятивним впливам; за коміксом чи малюнком.	1

уважно слухає діалогіч ні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості текстів; складає та розіграє діалоги відповідно до запропонованої ситуації спілкування. Ціннісна складова взаємодіє з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку (НЛ-3); дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування (НЛ-4) ; у разі потреби грамотно перепитує співрозмовника для уточнення деталей (НЛ-4).				
	15	ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО Синтаксис і пунктуація. Орфографія		
Учень (учениця): Знаннєва складова знає і пояснює поняття <i>словосполучення, речення, головні та другорядні члени речення, складне речення пряма мова, діалог;</i>		- Словосполучення і речення. Види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням. - Головні і другорядні члени речення. - Звертання, вставні слова (сполучення слів), однорідні члени	Рекомендовані види роботи. - Визначення головного і залежного слова у словосполученні, членів речення, однорідних членів речення, звертань, вставних слів (сполучень слів), простого і складного речення. - Виписування словосполучень. - Добирання синонімічних	

розуміє й пояснює відмінності між словосполученням і реченням, простим реченням та складним, прямою мовою та діалогом; знає вивчені правила конструювання простих та складних речень, прямої мови та діалогу, написання слів; пояснює пунктограми у простому та складному реченнях, при звертанні, вставних словах, прямій мові та діалозі, вивчені орфограми; <u>Діяльнісна складова</u> виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (тексти, речення, словосполучення, слова); вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; визначає головне і залежне слово у словосполученні, члени речення, однорідні члени речення, звертання, вставні слова (сполучення слів), просте і складне речення; добирає синонімічні		речення. • Складне речення. • Пряма мова. Діалог. • Основні орфограми та пунктограми (за вибором учителя).	словосполучень. • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. Визначення в словах орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з орфограмами. • Виправлення орфографічних і пунктуаційних помилок. • Розв'язання ситуативних завдань, пов'язаних з уживанням речень, різних за метою висловлювання та емоційним забарвленням. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Рекомендовані види роботи. • Складання речень зі звертаннями, вставними словами (сполученнями слів), однорідними членами речення, складних речень, речень із прямою мовою. • Складання простих речень указаної тематики з використанням поданих словосполучень. • Поширення простих речень однорідними членами. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою	1
--	--	---	--	---

словосполучення; визначає в реченнях пунктограми та пояснює їх вживання; визначає в словах орфограми та пояснює написання слів; виправляє орфографічні та пунктуаційні помилки; складає речення зі звертаннями, вставними словами (сполученнями слів), однорідними членами речення, складні речення, речення із прямою мовою; складає усне висловлення, пов'язане з конкретною життєвою ситуацією (з використанням указаних синтаксичних засобів та обґрунтуванням свого вибору); вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; формулює тему та основну думку тексту; розрізняє тексти різних стилів і			ситуацією (з використанням указаних синтаксичних засобів та обґрунтуванням свого вибору). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Добирання заголовка до тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Складання листа (наприклад, до осені, музики, міста) з використанням риторичних звертань та однорідних членів речення (письмово). • Складання тексту листівки (електронного листа), що містить привітання з Днем учителя (днем народження, сімейним святом) із використанням звертань,	
---	--	--	---	--

типів; <u>Ціннісна складова</u> оцінює та обговорює зміст тексту; визначає актуальність і несуперечливість тексту (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб;				
<i>Учень (учениця):</i> <u>Знаннєва складова</u> знає стилі мовлення, називає основні ознаки офіційно-ділового стилю; знає особливості будови оголошення; пояснює особливості будови оголошення. <u>Діяльнісна складова</u> створює оголошення		<i>Мовленнєва лінія</i> Теоретичний матеріал. Стилi мовлення (<i>повторення вивченого</i>). Поняття про офіційно-діловий стиль; ділові папери.	Обов’язкові види роботи. Складання оголошення для розміщення на вебсайті (на шкільній дошці оголошень) про очікувану подію (екскурсію, поїздку до музею, відвідання театру та ін.).	1

визначеного типу зважаючи на мету. <u>Ціннісна складова</u> проектує свою діяльність як успішну в технологічному швидкозмінному середовищі (НЛ-4).				
	15	ЛЕКСИКОЛОГІЯ Групи слів за походженням та вживанням. Написання слів іншомовного походження. Фразеологізми		
Учень (учениця): <u>Знаннєва складова</u> знає та розуміє значення		Групи слів за походженням: власнеукраїнські слова та слова	Мовна лінія Рекомендовані види роботи Тлумачення лексичного значення	

основних термінів розділу; пояснює лексичне значення слова; пояснює поділ слів на власне українські й запозичені; розуміє й пояснює причини вилучення з активного вжитку певних слів (історизмів, архаїзмів) та появи того чи іншого неологізму; пояснює відмінність між словами загальноновживаними та стилістично забарвленими, доцільно їх використовує; обґрунтовує вживання в наукових і художніх текстах застарілих і діалектних слів; пояснює відмінність між термінами та професійними словами; знає правила написання іншомовних слів; знає, що вивчає фразеологія; наводить приклади		іншомовного походження (запозичені). Пп1. Чому лексика перебуває в стані безперервних змін? - Словник іншомовних слів. Пп 2. Чому мови збагачуються словами іншомовного походження? Пп 3. Чи можна обійтися без слів іншомовного походження? - Лексична помилка (тавтологія, калькування, росіянізми, вживання слів у невласливих значеннях тощо) (практично). - Написання слів іншомовного походження: букви и, і; правопис м'якого знака й апострофа; подвоєння букв. - Активна і пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми.	слова. - Добирання українських відповідників до слів іншомовного походження. - Добирання відповідників до діалектних слів. - Розпізнавання в тексті чи реченні (випишування з них) власне українських слів, архаїзмів та історизмів, діалектних слів, професійних слів і термінів. - Обґрунтування вживання в певних стилях застарілих і діалектних слів, стилістично забарвлених слів. - Розподіляння слів на лексичні групи та за орфограмами - Визначення в словах орфограм, обґрунтування - Написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. - Читання вголос слів іншомовного походження (із вивченими в цьому розділі орфограмами) з дотриманням орфоепічних норм.	
---	--	--	---	--

фразеологізмів; розуміє та пояснює значення фразеологізмів; знає та пояснює зміст поняття текст; називає основні ознаки тексту; знає особливості будови тексту, мовні засоби зв'язку між його частинами; знає та пояснює будову елементарного роздуму. <u>Діяльнісна складова</u> розрізняє слова за походженням (власне українські та запозичені) ; користується словниками: тлумачним та іншомовних слів; визначає в словах орфограми, записує правильно й обґрунтовує написання слів, зокрема іншомовних; читає вголос іншомовні слова	Пп 3. Як з'являються нові слова? Пп 4. Чому слова виходять з активного вжитку? - Групи слів за вживанням: загальновживані та стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова й терміни, просторічні слова. - Пароніми (практично). Фразеологія - Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Пп 5. Що спільного й відмінного між словом і фразеологізмом? - Фразеологізми в ролі членів речення. - Фразеологічний словник. - Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів. Пп 6. Як народжуються фразеологізми?	- Укладання словника (назв старовинних речей, діалектних слів, популярних у шкільному житті неологізмів та ін.) - Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням слів. - Лінгвістичне міні-дослідження (уживання слів у різних стилях, особливості діалектних слів тощо). - Пояснення значення фразеологізмів (прислів'їв, приказок, крилатих висловів). - Укладання словника фразеологізмів на позначення певних якостей, ознак чи явищ (або фразеологізмів, що містять певні слова). - Лінгвістичний експеримент (заміна фразеологізмів словами). - Добирання фразеологізмів (прислів'їв, приказок) певної тематики. - Добирання фразеологічних синонімів й антонімів. - Зіставлення фразеологізмів ілюстраціями.
--	---	--

відповідно до орфоепічних норм; замінює за можливості іншомовне слово українським відповідником; розрізняє активну й пасивну лексику; розпізнає серед застарілих слів архаїзми та історизми; добирає відповідники до діалектних слів; розрізняє слова загальноновживані та стилістично забарвлені; укладає тематичні словники; замінює фразеологізми словами, добирає фразеологізми певної тематики, фразеологічні синоніми й антоніми; пояснює походження фразеологізмів; визначає синтаксичну роль фразеологізмів у реченнях;	2	Пп 7. Навіщо потрібно знати й використовувати фразеологізми? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Текст, його основні ознаки, особливості будови тексту, використання мовних засобів зв'язку речень у тексті (повторення вивченого). - Складний план прослуханого або прочитаного тексту. - Будова елементарного роздуму.	- З'ясування походження фразеологізмів. - Визначення синтаксичної ролі фразеологізмів. - Увідповіднення слів і фразеологізмів; частин прислів'їв. - Робота зі словниками та іншими джерелами інформації. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. Лінгвістичні ігри, вікторини. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ - Аудіювання та читання текстів різних стилів, які містять застарілі, діалектні, професійні, стилістично забарвлені слова чи фразеологізми. - Порівнювання текстів щодо наявності в них слів іншомовного походження, застарілих, професійних слів, термінів, стилістично забарвлених слів, фразеологізмів. - Складання речень і висловлень зі	
---	---	---	--	--

доречно вживає вивчені пласти лексики у власному мовленні, визначає їхню роль у текстах різних стилів; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами; порівнює тексти щодо наявності в них певних мовних засобів (застарілих, професійних слів, фразеологізмів тощо) ; редагує речення й тексти, у яких допущено лексичні помилки; застосовує знання про текст, його будову, ознаки, засоби зв'язності для побудови висловлення на визначену тему; створює елементарний роздум; доречно поєднує різні типи мовлення, створюючи висловлення типу розповіді з елементами роздуму; складає складний план прослуханого або прочитаного			словами певної лексичної групи та фразеологізмами (з обґрунтуванням свого вибору). • Редагування речень і текстів, у яких допущено лексичні помилки (з коментуванням). • Складання діалогу в офіційно-діловому стилі з використанням стилістично забарвленої лексики. • Створення висловлення з використанням професійних слів, неологізмів (наприклад, про професію батьків чи інших рідних; про свою майбутню професію (мрія); про тих, хто будує кораблі чи вирощує пшеницю). • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією, з використанням слів певної лексичної групи (наприклад, театральної лексики іншомовного походження). • Складання розповіді про	
---	--	--	---	--

тексту та простий план власного висловлення; складає текст твору-роздуму на основі власних спостережень і вражень за простим планом; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; формулює тему та основну думку тексту; розрізняє тексти різних стилів і типів; визначає актуальність і несуперечливість тексту (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, вказує на окремі особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в			походження певного фразеологізму. ● Зіставлення наведеної в тексті інформації (наприклад, риси вдачі людини) з прислів'ями та приказками. ● Описування ситуації, у якій може бути доречним певний крилатий вислів. ● Складання мінірозповіді звикористанням прислів'я чи приказки. ● Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. ● Створення відеопам'яток щодо написання слів іншомовного походження. ● Укладання добірки віршів, пісень чи фрагментів із мультфільмів (фільмів, відеокліпів, реклами), які містять діалектні слова (неологізми, архаїзми тощо). ● Проведення флешмоб «Фразеологізми в повсякденному житті» (фото чи відео).	3
---	--	--	--	----------

конкретній ситуації спілкування; наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з тексту для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань; читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; виокремлює в тексті мікротеми; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них;			- Виконання проєкту (наприклад, створення реклами фразеологізмів; відеоролику про нові слова). Обов’язкові види робіт 1. Усний докладний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами роздуму. - Редагування переказу. 2. Написання твору-роздуму про вчинки людей на основі власних спостережень і вражень у художньому стилі з використанням фразеологізмі (орієнтовні теми: «Чому треба берегти природу», «Який вчинок можна вважати героїчним»). - Редагування твору-роздуму. - Аналіз письмового твору-роздуму.	
---	--	--	--	--

розрізняє тексти різних стилів і типів; використовує для розв’язання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними лексичними, стилістичними нормами;				
---	--	--	--	--

добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові і мовному оформленні власних висловлень; коригує текст на основі проведеного аналізу; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір. <u>Ціннісна складова</u> сприймає вживання просторічних слів (росіянізмів, вульгаризмів, перекручених				
---	--	--	--	--

слів) за виявнизького рівня мовленнєвої культури; критично ставиться до надмірного вживання іншомовних слів у мовленні, надає перевагу українським словам; усвідомлює роль фразеологізмів у мовленні; робить висновки про виявлену у фразеологізмах спостережливість і мудрість народу; оцінює здібності, вміння, риси вдачі людей, уміє характеризувати їх відповідними фразеологізмами; розуміє важливість збереження та примноження матеріального багатства українського народу;				
--	--	--	--	--

цікавиться професійною діяльністю рідних, знайомих, прагне мати професію, успішно діяти; виявляє почуття любові до свого рідного краю, гордості за свій народ; поважає людей, виявляє доброзичливість, вихованість (НЛ-2) ; розуміє цінність здорового способу життя; здатний(-а) протистояти виявам несправедливості, жорстокості, не приймає агресії (НЛ-3) ; відкритий (-а) до інновацій, готовий (-а) продукувати нові ідеї. (НЛ-4)				
	10	Будова слова. Орфографія.		
Учень (учениця): <u>Знання</u> сва складова знає основні способи		Змінювання і творення слів. Похідні і непохідні слова. Твірне слово.	Рекомендовані види роботи. 1. Розбір слова за будовою.	

словотвору; вирізняє словотворчі та фонетичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; пояснює чергування приголосних при творенні слів правилами; правильно записує й вимовляє складні й складноскорочені слова, пояснює їх правопис правилами. <u>Діяльнісна складова</u> визначає способи творення слів; самостійно утворює нові слова вивченими способами; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (слова, форми слова, частини слова); дотримується правил чергування приголосних при творенні слів; створює словотвірний ланцюжок, здійснює словотвірний розбір слова; утворює й використовує складноскорочені слова у власному мовленні, правильно узгоджуючи їх із прикметниками й дієсловами; знаходить, пояснює й виправляє орфографічні		Пп 1. Як словотвір пов'язаний із розвитком суспільства? Пп 2. Чим словозміна відрізняється від словотворення? • Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (відкидання від твірного слова префіксів, суфіксів), складання основ (або слів), аббревіація (аббревіатури), перехід слів з однієї частини мови в іншу. Пп 3. Коли слова переходять з однієї частини мови в іншу? • Словотвірний ланцюжок. • Словотвірний розбір слова. • Зміни приголосних під час утворення слів: - прикметників та іменників за допомогою суфіксів -ськ-, -ств-; - іменників за допомогою суфікса -ин- від прикметників на -ський, -цький. • Складні слова. Сполучні голосні [o], [e] в складних словах. Складноскорочені слова як різновид складних. • Правопис складних слів разом і з дефісом. • Написання слів з пів.	2. Визначення способу творення слова. 3. Складання словотвірних ланцюжків. 4. Словотвірний розбір слова. 5. Розпізнавання, виписування, групування похідних і непохідних слів, форм слів, слів за способами творення, особливостями написання (разом чи з дефісом). 6. Лінгвістичне мінідослідження (особливості похідних слів, різноманітність способів словотворення, зміни приголосних під час творення слів тощо). Пп 4. Як морфеми допомагають утворювати нові слова? 7. Утворення слів вивченими способами, зокрема складних слів за допомогою сполучного голосного й без нього. Утворення суфіксальним способом назв осіб за професією чи видом діяльності. • Утворення прикметників від назв населених пунктів, річок, озер за допомогою суфікса -ськ- (<i>дрогобицький, паризький</i> та ін.). • Утворення назв галузей господарства чи ремесел за допомогою суфікса -ств- (<i>бджільництво, садівництво</i> та ін.). • Пояснення утворення і написання назв пам'яток архітектури чи	
--	--	--	--	--

помилки на вивчені правила; користується орфографічним словником. вказує на конструктивні думки, критично і толерантно ставлячись до різних поглядів; передає з використання окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення; доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і культурним контекстом; характеризує порушені в тексті проблеми; знаходить у тексті відому і нову інформацію; поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах			природи(наприклад: <i>Збаразький замок, Урицькі скелі</i>). ● Заміна в реченнях назв(сполучень слів) абревіатурами. Пп Для чого нам абревіатури? ● Визначення в словах змін приголосних ● Визначення в словах орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. ● Складання словникових диктантів для взаємоперевірки. ● Розгадування і складання ребусів, основою яких є малюнок – корінь слова. МОВЛЕННЄВАЛІНІЯ Рекомендовані види роботи ● Читання текстів зі складними словами та словами, у яких відбулася зміна звуків під час словотворення. ● Складання речень з однозвучними словами різних частин мови (наприклад: <i>черговий</i> (ім.) і <i>черговий</i> (прикм.)). Випишування складних слів з тексту та Переказування тексту за цими словами. ● Створення допису до шкільного вебсайту про українських меценатів з	1
---	--	--	---	---

одного або кількох текстів; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; регулює власні емоції під час презентації повідомлення; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами. <u>Ціннісна складова</u> оцінює позитивно вчинки й поведінку людей, які захищають свою країну, морально й матеріально підтримують інших, допомагають їм у біді (НЛ-2). Поважає культурні цінності українського народу, його історико-культурного надбання і традиції. Усвідомлює важливість різних професій та праці в житті суспільства (НЛ-2). Ставиться бережливо до природи. (НЛ-1) Усвідомлює			використанням складних слів (наприклад, <i>добродій, милосердя, життєпис, благодійність</i>). ● Створення розповіді про віртуальну мандрівку Україною з використанням іменників, утворених відприкметників. ● Створення мультимедійної презентації (міні сценарію мультфільму) про пригоди сучасних школярів у Запорізькій Січі (середньовічному Києві, казковій країні та ін.) з використанням прикметників із суфіксами <i>-ськ-, -цьк-, -зьк-</i> (наприклад: <i>козацький, запорізький, молодецький</i> та ін.). ● Створення слайдів, (відеоролику) про мандрівку Україною з використанням підписів–іменників, утворених за допомогою суфікса-<i>ин-</i> (<i>Полтавщина, Вінниччина</i> та ін.), або власних назв зі зміною звуків (<i>Збаразький замок</i> та ін.). ● Написання міні твору за початковим реченням «Люди різних професій не можуть обійтися одне без одного». Складання усного висловлення, пов’язаного з конкретно життєвою ситуацією, з використанням складних слів. ● Обмін думками на теми, пов’язані із ціннісними орієнтирами. ● Виконання проекту (наприклад, укладання словотвірного словника назв осіб чоловічої та жіночої статі за професією, посадою,
---	--	--	---

взаємозв'язок власного здоров'я зі станом екології. (НЛ-3). Проявляє готовність робити добрі справи, діяти правильно в ситуації вибору (НЛ-2).			званням, видом діяльності).	
	15	МОРФОЛОГІЯ. Іменник		
Учень (учениця): Знання складова знає, що вивчає морфологія; визначає правильно морфологічні ознаки іменника, належність його до певної відміни іменників; визначає форму іменника в реченні, значення іменникових суфіксів відмінює іменники Діяльнісна складова знаходить іменники в реченні; визначає основну мету почутого; розрізняє тексти різних стилів і типів; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів		- Самостійні та службові частини мови, вигук (<i>оглядово</i>). Пп. Чому частини мови поділено на самостійні та службові? - Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Пп. Чому вивчення частин мови починаємо з іменника? - Іменники конкретні й абстрактні, загальні і власні, назви істот і неістот (<i>повторення і поглиблення</i>). Пп. Чи можемо ми обійтися без власних назв?	Рекомендовані види робіт - Розпізнавання, виписування та групування іменників за певними ознаками (конкретних, абстрактних, збірних тощо). Пп. Чому іменник належить до самостійних частин мови? - Визначення роду, числа, відмінка, відміни, групи іменників. - Визначення в реченні синтаксичної ролі іменника. - Розбір іменника як частин мови. - Лінгвістичне міні-дослідження (наприклад, «Іменник означає не тільки предмет»). - Створення «хмари слів» до певної групи іменників чи підтеми. - Доповнення речень іменниками в правильній граматичній формі.	

(словосполучення, слова, форми слів); пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; (НЛ-2); складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами; творчо використовує морфологічні засоби,		• Збірні іменники. • Велика буква та лапки у власних назвах. • Рід іменників (<i>повторення</i>). Іменники спільного роду. • Незмінювані іменники. • Рід незмінюваних іменників. • Число іменників (<i>повторення</i>). • Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. • Відмінки іменників (<i>повторення</i>). • Поділ іменників на відміни та групи.	• Розв’язання ситуаційних завдань, пов’язаних з уживанням іменників. Пп. Як уникнути непорозумінь з іменниками спільного роду? • Робота зі словником. • Ігри зі словами (вікторини, конкурси). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Рекомендовані види робіт • Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту. • Читання тексту з власними назвами. • Будова опису приміщення. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки. • Складання речень з опорними словами та певного змісту. • Складання усного висловлення, пов’язаного з конкретною життєвою ситуацією (з використанням певних морфологічних засобів та обґрунтуванням свого вибору). • Складання тексту з використанням топонімів. • Проведення флешмобу «Я хочу побувати в...» (публікація в соцмережах • фото місцевості та підпису до нього з власною назвою). • Складання і розігрування діалогів з незмінюваними іменниками: «Виклик таксі» (таксі, метро, ательє, траса) , «У зоопарку»	1
---	--	---	---	--------------------------------------

обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір; <u>Ціннісна складова</u> висловлюється у захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом, зокрема навчанням, читацькою практикою; (НЛ-2) демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування; усвідомлює цінність власного життя і збереження здоров'я; (НЛ-1) усвідомлює потребу в збереженні та примноженні духовного багатства українського народу; (НЛ-2) поважає культурні цінності. (НЛ-2) прагне бути патріотом, національно свідомим;(НЛ-2) прагне бути фізично здоровою людиною. (НЛ-3) <u>Ціннісна складова</u>			(поні, какаду, гризлі); «У магазині» (броколі, ескімо, авокадо). (НЛ-1) ● Складання допису до вебсайту про подію із життя класу з використанням географічних назв чи прізвищ. Аналіз цього допису. ● Складання плейлиста чи добірки пісень, у текстах яких є власні назви (незмінювані іменники, іменники у кличному відмінку тощо). ● Складання алгоритму (наприклад, визначення відміни іменників чи роду незмінюваних іменників). ● Створення та розв'язування кроссенсів (за вивченим матеріалом). ● Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. (НЛ-1) Обов'язкові види робіт Письмовий вибірковий переказ художнього тексту, що містить опис приміщення. Редагування тексту переказу.	1
--	--	--	--	---

добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; (НЛ-2) висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами; усвідомлює себе членом колективу; усвідомлює свою відповідальність за домашніх улюбленців;(НЛ-1) прагне працювати над собою і своїми моральними якостями.(НЛ-4) розуміє явища природи; знає народні прикмети(НЛ-1)				
	13	МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ Відмінювання та правопис іменників		
Учень (учениця): Знанняєва складова уміє використовувати в мовленні іменники-синоніми та іменники-антоніми, синоніміку		- Відмінювання іменників І відміни. - Відмінювання іменників II відміни. - Букви -а (-я), -у (-ю) в закінченнях родового відмінка однини іменників чоловічого роду II відміни. - Відмінювання іменників III відміни.	Рекомендовані види роботи - Розпізнавання, виписування та групування іменників за певними ознаками. - Визначення відмінка, відміни, групи іменників. - Розбір іменника як частини мови.	

відмінкових закінчень, кличний відмінок при звертанні; знаходить і виправляє орфографічні помилки на вивчені правила; виокремлює в тексті мікротеми; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них. <u>Діяльнісна складова</u> поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; визначає способи виправлення помилок у власному мовленні;		- Відмінювання іменників IV відміни. - Особливості написання іменників у кличному відмінку (узагальнення; практично). Пп. У чому особливість і краса кличного відмінка? - Відмінювання іменників, що мають форму тільки множини. - Написання та відмінювання імен по батькові, прізвищ. - Букви <i>е, и, і</i> в суфіксах: <i>-ив(о), -ев(о); -ечок, -ечк-, -ичок, -ичк-; -інн(я), -енн(я), -инн(я), - ен(я)</i>. - Написання <i>не</i> з іменниками. Пп. Від чого залежить написання <i>не</i> з іменниками? - Правопис складних іменників (повторення і поглиблення).	- Розбір іменників за будовою. - Утворення граматичних форм іменників. Пп. Що може розказати про іменник його закінчення? - Утворення складних іменників. - Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Пп. Від чого залежить написання складних іменників? - Добирання прикладів іменників з тією самою орфограмою. - Складання словникових диктантів для взаємоперевірки. - Лінгвістичне мінідослідження. - Створення «хмари слів» до певної групи іменників чи підтеми. - Доповнення речень іменниками в правильній граматичній формі. - Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням іменників. - Робота зі словником. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Рекомендовані види роботи - Аналізування, оцінювання тексту. - Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. - Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки.	1
---	--	---	---	---

вирізняє морфологічні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; творчо використовує морфологічні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір;(НЛ-2)			● Складання речень з опорними словами та певного змісту. ● Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією (з використанням певних морфологічних засобів та обґрунтуванням свого вибору). (НЛ-2) ● Складання висловлень з іменниками певної групи (наприклад, іменниками IV відміни <i>лисень, лелечень, левень</i>; назвами міст у формі множини). ● Складання висловлення на основі інформації, поданої в різні способи (словесної, графічної тощо). ● Створення та розв'язування кроссенсів (за вивченим матеріалом). ● Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. (НЛ-4) ● Виконання проекту (наприклад, міні-журнал) «Іменник». Колективне вдосконалення написаного, виправлення помилок. Обов'язкові види робіт Усний твір-опис приміщення на основі особистих вражень або за картиною в художньому стилі.	1
	16	МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ Прикметник		

Учень (учениця): Знання складова знає морфологічні ознаки прикметника, його синтаксичну роль; обґрунтовує належність прикметників до груп за значенням; розуміє роль прикметників у досягненні точності й виразності мовлення; пояснює написання прикметників відповідними правилами. Діяльнісна складова розпізнає прикметники за певними ознаками; знаходить прикметники в реченні; визначає синтаксичну роль та морфологічні ознаки прикметників; утворює якісні, відносні й присвійні прикметники від інших		● Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Пп 1. Яка роль прикметників у мовленні? Пп 2. Що спільного між іменниками й прикметниками? Пп 3. Що потрібно зробити, щоб прикметник з означення перетворився на присудок і навпаки? ● Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу. ● Ступені порівняння якісних прикметників (загальне значення, творення). ● Повні й короткі форми прикметників. ● Відмінювання прикметників. Прикметники твердої і м'якої груп. ● Творення прикметників; перехід прикметників в іменники (практично).	Рекомендовані види робіт ● Розпізнавання, виписування та групування прикметників за певними ознаками. ● Обґрунтування належності прикметників до груп за значенням. ● Визначення в реченні синтаксичної ролі прикметника. ● Розбір прикметника як частини мови. ● Розбір прикметників за будовою. ● Визначення способу творення прикметників. ● Складання словникових диктантів з правопису прикметників. ● Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання, записування правильно слів з вивченими орфограмами. ● Лінгвістичне мінідослідження. ● Створення синонімічних рядів прикметників. ● Творення прикметників різними способами, зокрема творення присвійних і складних прикметників. ● Творення ступенів порівняння прикметників. ● Створення «хмари слів- прикметників» на означення якогось іменника (пори року, куточка природи). ● Створення постерів, слайдів, відеороликів («Прикметникові наголоси», «<i>н і nn</i> у прикметниках»).	
--	--	--	---	--

частин мови за допомогою відомих способів словотвору; складає з ними речення; утворює правильно форми вищого й найвищого ступенів порівняння якісних прикметників; відмінює прикметники твердої й м'якої груп; правильно записує прикметники з вивченими орфограмами; помічає та виправляє помилки у вживанні прикметників; унаочнює та візуалізує почуте повідомлення, використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) для відтворення змісту, структурування інформації; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір;		- Особливості творення присвійних прикметників. Пп 4. За допомогою якого способу творення з'являється найбільше прикметників? Доведіть. - Букви е, о, и, і в прикметникових суфіксах -ев- (-єв-), -ов-, -ичн-, -ічн- (-їчн-). - Написання прикметників із суфіксами: -еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -зьк-, -цьк-. Пп 5. Коли вживаємо прикметники з пестливими суфіксами? - Написання не з прикметниками. - Написання н і нн у прикметниках. - Написання складних прикметників разом і з дефісом. - Написання прізвищ прикметникової форми.	- Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням прикметників. - Доповнення речень прикметниками в правильній граматичній формі. - Робота зі словником. - Ігри зі словами (вікторини, конкурси). Рекомендовані види робіт - Аналізування, інтерпретація тексту. - Аудіювання текстів з прикметниками вищого і найвищого ступенів порівняння. - Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. - Складання речень із прикметниками за картиною. - Редагування речень, у яких допущено граматичні та лексичні помилки (з коментуванням і без). - Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією (з використанням певних морфологічних засобів та обґрунтуванням свого вибору). - Поширення речень прикметниками-епітетами. - Написання творів-описів з використанням прикметників-епітетів (з обґрунтуванням свого вибору). - Складання лінгвістичного есе (наприклад, «Прикметник – творча частина мови», «Як з'явилося моє прізвище?»).	1
--	--	---	--	---

аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом; досліджує роль прикметників у текстах різних жанрів, виражальні можливості їх; визначає в реченнях прикметники, що перейшли в іменники, використовує такі слова в мовленні; створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; вирізняє морфологічні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; складає та оформляє власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами;		МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Особливості будови опису природи. Сполучення в одному тексті різних типів мовлення (розповіді й опису).	- Складання тексту реклами з використанням прикметників різних ступенів порівняння. - Складання і розігрування діалогів з використанням прикметників певної тематичної групи («Кольорова Україна», «Мої улюблені книги»). - Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. - Виконання проекту (наприклад, створення мультимедійної презентації «Як розпоряджатися власними грошима» з використанням прикметників різних ступенів порівняння, складних і присвійних прикметників). Обов'язкові види робіт - Докладний усний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами опису природи. - Докладний письмовий переказ тексту, що містить опис природи. Редагування тексту переказу. - Аналіз письмового переказу. - Написання твору-опису природи в художньому стилі на основі особистих вражень або за картиною на матеріалі відомих полотен українських пейзажистів - Редагування твору-опису.	4
---	--	--	---	---

добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; інтерпретує ідеї для складання текстів різних типів, використовуючи прикметники; складає діалоги відповідно до запропонованої ситуації, використовуючи виражальні можливості прикметників; проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; розрізняє тексти різних стилів і типів; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід;				
--	--	--	--	--

знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень. <u>Ціннісна складова</u> усвідомлює роль навколишнього середовища для життя та здоров'я людини; виявляє здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя; цінує гармонійну єдність людини з природою, усвідомлює необхідність дбайливого ставлення , збереження, відновлення природного середовища; одержує естетичну насолоду від пізнання культури, зокрема творів пейзажного живопису; висловлює власні думки й оцінки, зроджені творами мистецтва.				
--	--	--	--	--

	15	МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ Числівник		
Учень (учениця): <u>Знання складова</u> знає й розуміє загальне значення числівника; функції та роль його в мовленні; пояснює вживання числівників на позначення дат і часу. <u>Діяльнісна складова</u> визначає морфологічні ознаки, синтаксичну роль числівників у реченні; знаходить числівники в реченнях і тексті, розрізняє числівники й прислівники; обґрунтовує належності числівників до груп за значенням та будовою; уміє аналізувати числівник як частину мови;		- Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Пп1-2. Чому людина не може обійтися без числівників? Як розвиток числівників пов'язаний із розвитком суспільства? - Числівники кількісні і порядкові. - Числівники прості, складні та складені. - Розряди кількісних числівників: на означення цілих чисел, дробові, збірні. - Неозначені числівники. Пп3. Чим кількісні числівники відрізняються від порядкових? - Відмінювання числівників на означення цілих чисел. Пп4. Чи можемо змінювати числівники за числами? Якщо так, то які саме числівники?	Рекомендовані види роботи - Розпізнавання, виписування та групування числівників за певними ознаками. - Обґрунтування належності числівників до груп за значенням та будовою. - Визначення в реченні синтаксичної ролі числівника. - Розбір числівника як частини мови. - Відмінювання числівників (утворення відмінкових форм). - Записування цифр у реченнях і текстах словами (числівниками). - Вибір відмінкової форми числівника в реченні.	

утворює й використовує правильно відмінникові форми числівників; правильно записує цифри в реченнях і текстах словами (числівниками); помічає й виправляє помилки в написанні числівників; поєднує правильно числівники з іменниками; пояснює відмінювання та правопис числівників правилами; здійснює лінгвістичне дослідження; складає речення, висловлення з використанням прислів'їв, крилатих висловів, до складу яких входять числівники; виразно читає вголос тексти, у яких ужито числівники; створює діалоги з використанням дат і точного позначення часу; планує свій час із використанням числівників;		- Відмінювання дробових числівників. - Відмінювання збірних числівників. - Відмінювання порядкових числівників. - Написання разом порядкових числівників із - <i>сотий</i>, -<i>тисячний</i>, -<i>мільйонний</i>, -<i>мільярдний</i>. - М'який знак на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. - Узгодження кількісних числівників з іменниками. - Правильне вживання числівників на позначення дат і часу. Пп5. Як правильно відповідати на запитання «Котра година?»	- Вибір форми іменника у сполученні із числівником. - Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. - Лінгвістичне мінідослідження. - Виправлення помилок у написанні числівників (з коментуванням). - Доповнення речень числівниками та іменниками в правильній граматичній формі. - Добирання прислів'їв, приказок, фразеологізмів із числівниками. - Створення постерів, слайдів, відеороликів («Відмінювання числівників», «Позначення часу», «Числівник + іменник»). - Ігри зі словами, вікторини, конкурси.	1
--	--	--	--	---

складає усні й письмові висловлення різних стилів на певну тему, свідомо використовуючи виражальні можливості числівників; відповідає на запитання за змістом прочитаного чи почутого; розпізнає наявні в почутому повідомленні факти й судження формулює тему та основну думку тексту; створює текст за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо); створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами;			Мовленнєва лінія Рекомендовані види роботи - Виразне читання вголос науково-популярного тексту та розкладу дзвінків (руху транспорту), у яких вжито числівники; обґрунтування ролі числівників у цих текстах. - Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. - Складання речень із числівниками (зокрема речень із використанням фразеологізмів, до складу яких входять числівники). - Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки (з коментуванням і без). - Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. - Проведення в онлайн-мультимедійної презентації «Школа майбутнього» з елементами опису приміщення та використанням числівників для позначення кількості поверхів, класних кімнат, технічних засобів тощо). Обов'язкові види роботи Аудіювання повідомлення, яке містить багато числівників, у тому числі розпізнавання в ньому фактів і суджень.	1
--	--	--	---	---

створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; дискутує в онлайн-середовищі на знайомі теми; порівнює позиції учасників дискусії; толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні й різні думки учасників дискусії; дотримується засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії. <u>Ціннісна складова</u> усвідомлює роль числівників у досягненні точності й виразності				
--	--	--	--	--

мовлення ; дотримується свого слова, керується принципом єдності слова і діла (НЛ-2); усвідомлює взаємозалежності людини та природи, розуміє потребу в оздоровленні довкілля (НЛ-1); робить висновки про необхідність застосування математичних знань у реальному житті, уміє працювати із числовою інформацією, доцільно й правильно вживаючи числівники; цікавиться фінансовими витратами родини, бере посильну участь у визначенні потреб і з'ясуванні витрат (НЛ-4); прагне вчитися ощадливості, раціонального використання коштів, планування витрат (НЛ-4); прагне поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно- технологічного розвитку (НЛ-1)				
---	--	--	--	--

	11	МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ Займенник		
<u>Учень (учениця):</u> <u>Знаннєва складова</u> знає й розуміє значення займенника; функції й роль його в мовленні; знає морфологічні ознаки займенників, синтаксичну роль їх. <u>Діяльнісна складова</u> заходить займенники в тексті; відрізняє займенники від інших частин мови; визначає морфологічні ознаки й синтаксичну роль займенників у реченні; здійснює розбір займенника як частини мови; правильно визначає розряд займенників <i>його, її, їх</i>; утворює неозначені й заперечні займенники;		- Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Пп1-3. Чому займенник має таку назву? Чому займенники об'єднано в окрему частину мови, а не віднесено до іменників чи прикметників? Якими ознаками займенник подібний до іменника (прикметника, числівника)? - Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, питальні, відносні, заперечні, означальні й неозначені. Пп4. Чим особові займенники відрізняються від усіх інших розрядів займенників? - Особливості визначення розряду займенників <i>його, її, їх</i> (практично). - Відмінювання займенників усіх розрядів. - Приставний <i>н</i> у формах особових і вказівних займенників.	Рекомендовані види роботи - Розпізнавання, виписування та групування займенників за певними ознаками. - Визначення в реченні синтаксичної ролі займенника. - Розбір займенника як частини мови. - Відмінювання займенників. - Вибір форми займенника в реченні. - Лінгвістичне мінідослідження (наприклад, «Чому Я – займенник?»). - Перебудова речень (заміна питальних займенників відносними). - Утворення заперечних і неозначених займенників. - Добирання фразеологізмів (прислів'їв, приказок) із займенниками.	

відмінює правильно займенники різних розрядів; пояснює правопис займенників правилами; помічає й виправляє помилки в написанні та вживанні займенників; обґрунтовує написання слова; перебудовує речення (заміна питальних займенників відносними); добирає фразеологізми (прислів'я, приказки) із займенниками; використовує займенники для зв'язку речень у тексті; правильно поєднує займенники з прийменниками; вибирає форми займенника в реченні; здійснює лінгвістичні дослідження; складає речення із визначеними займенниками та певного змісту;		• Типові помилки у вживанні займенників. • Уживання займенника <i>ви</i> у ввічливому значенні для звертання до однієї особи. • Написання разом і з дефісом неозначених займенників. • Правопис заперечних займенників. • Наголошування займенників <i>мій, твій, свій, той, цей, весь</i> у непрямих відмінках (<i>практично</i>). • Використання займенників для зв'язку речень у тексті (<i>практично</i>).	• Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. • Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із неправильним уживанням займенників. • Ігри зі словами, вікторини, конкурси. Мовленнєва лінія Рекомендовані види роботи • Аудіювання і читання мовчки текстів, що містять займенники; з'ясування ролі займенників у цих текстах. • Аналізування, інтерпретація тексту. • Складання запитань та відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Складання речень із визначеними займенниками та певного змісту.	
--	--	---	---	--

аналізує та інтерпретує текст; розуміє почуті та прочитані мовчки тексти, що містять займенники; створює монологічні й діалогічні роздуми про вчинки людей з використанням виражальних можливостей займенника для розкриття задуму висловлення; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення; знаходить у тексті відому і нову інформацію; висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; представляє текстову інформацію, використовуючи			• Редагування речень, у яких допущено помилки у вживанні займенників (з коментуванням). • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Складання письмових мінівисловлень (реплік), які містять відмову від пропозиції, що загрожує життю або здоров'ю людини, з використанням заперечних займенників. • Складання листівки на паперових або електронних носіях із запрошенням на урочисту подію (день відкриття школи, ювілей першої вчительки) з використанням займенників, що належать до різних розрядів. • Складання висловлення з використанням займенників для зв'язку речень. • Складання діалогів-розпитувань у сімейному колі на побутові теми з використанням питальних і відносних займенників	
--	--	--	---	--

різні способи і засоби візуалізації змісту; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; створює власний проєкт. <u>Ціннісна складова</u>			• (наприклад: «Як минув день», «Як провести вихідний»). • Складання діалогу з використанням займенника <i>ви</i> у ввічливому значенні та слів мовленнєвого етикету. • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Передавання тексту графічно (схема, таблиця тощо). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Виконання проєкту. Обов'язкові види роботи <i>Уроки розвитку мовлення</i> 1. Написання твору розповідного характеру з елементами роздуму в художньому стилі з використанням займенників, що належать до різних розрядів. Редагування твору.	3
---	--	--	--	---

усвідомлює значення, морфологічні ознаки й синтаксичну роль займенника; усвідомлює цінність людини, поважає людську гідність; аналізує причини відмінностей у поглядах різних людей; поводиться ввічливо, культурно, дотримуватись етикетних норм; виявляє повагу до осіб, які гідно реалізують громадянські права та обов'язки (НЛ-2); виявляє почуття громадянської гідності, любові до свого народу, усвідомлює потребу в збереженні та примноженні духовного багатства народу; (НЛ-2) усвідомлює необхідності дотримання правил безпечного спілкування, обміну інформацією в соціальних мережах; уміє відмовлятися від пропозицій, які загрожують життю і здоров'ю (НЛ-3);			0. Аналіз письмового твору. 0. Написання есе світоглядного змісту (орієнтовні теми: «Право на повагу до гідності», «У чому полягає гідність людини», «Чому не можна принижувати людську гідність»). 4. Редагування есе.	
--	--	--	--	--

розуміє явища природи, знає народні прикмети(НЛ-1) порівнює свої погляди з поглядами й оцінками інших осіб; виявляє здатність логічно обґрунтовувати власну позицію, аргументувати думки й оцінки(НЛ-3)				
	3	ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 6 КЛАСІ		
Учень (учениця): <u>Знаннєва складова</u> знає основні орфограми у вивчених частинах мови; знаходить у тексті й характеризує за граматичними ознаками вивчені частини мови; правильно використовує їх у власному мовленні. <u>Діяльнісна складова</u> формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення;		• Лексикологія. • Фразеологія. • Словотвір та орфографія. • Морфологія та орфографія.	Рекомендовані види роботи • Розпізнавання, виписування слів указаної лексичної групи, частини мови, граматичної форми, утворених певним способом тощо. • Тлумачення лексичного значення вжитих у реченнях (текстах) слів і фразеологізмів. • Пояснення значення фразеологізмів (прислів'їв, приказок, крилатих висловів). • Виділення у слові значущих частин. • Визначення способу творення слова. • Утворення слів вивченими способами. • Визначення в словах змін приголосних. • Відмінювання слів вивчених частин мови. • Утворення граматичних форм слів вивчених частин мови. • Доповнення речень словами в правильній граматичній формі.	

обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення; використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій; знаходить у тексті відому і нову інформацію; піддає сумніву інформацію з тексту на підставі розрізнення фактів і суджень про факти; формулює тему та основну думку тексту; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету.			● Визначення в реченні синтаксичної ролі слів певної частини мови. ● Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Мовленнєва лінія Рекомендовані види роботи ● Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. ● Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. ● Зіставлення прочитаного із зображеним на ілюстрації. ● Складання речень і висловлень зі словами певної лексичної групи та фразеологізмами (зобґрунтуванням свого вибору). ● Редагування речень, у яких допущено лексичні чи граматичні помилки (з коментуванням). ● Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. ● Складання текстів указаної тематики та з використанням визначених слів.	
--	--	--	--	--

<u>Ціннісна складова</u> критично ставиться до власного мовлення до власного мовлення, виявляє готовність до його вдосконалення; адресата, власний життєвий досвід; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (текст, речення, слово, форми слова); вирізняє мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть.				
--	--	--	--	--

Види, форми та способи оцінювання результатів навчання

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне).

Поточне та підсумкове оцінювання здійснюють відповідно до цієї модельної навчальної програми із застосуванням таких основних форм і способів:

- усної (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);
- письмової (зокрема шляхом виконання самостійних і контрольних робіт, тестування, організації роботи з текстами тощо);
- цифрової (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);
- практичної (зокрема шляхом організації виконання різних видів досліджень, навчальних проєктів тощо).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.